

Belovai József

EDVARD KARDELJ: A JUGOSZLÁV KOMMUNISTA SZÖVETSÉG FORRADALMI AKCIÓJA

(Edvard Kardelj, Savez komunista Jugoslavije u revolucionarnoj akciji, Centar PKS SKV za političke studije i marksističko obrazovanje, Novi Sad, 1976.)

A VKSZ Politikai Kutatóközpontja „A politikai elmélet és gyakorlat” cím alatt kiadássorozatot indított, amelyben a következő jelentős könyvek megjelentetését irányozta elő: 1) Tito a JKSZ-ről; 2) Edvard Kardelj: Forradalmi akcióban a Jugoszláv Kommunista Szövetség; 3) Dušan Popović: A JKSZ forradalmi irányvonaláért; 4) Vajdaság önkormányzata (válogatott értekezések); 5) Stevan Doronjski: Akcióban a Jugoszláv Kommunista Szövetség. E kiadássorozat első három kötete már megjelent, s hamarosan a többi kidására is sor kerül.

Dr. Bogdan Trifunović Edvard Kardelj 1969—1975-ig terjedő időszakban elhangzott, vagy megjelentetett fontosabb beszédeit, értekezéseit „Forradalmi akcióban a Jugoszláv Kommunista Szövetség” cím alatt gyűjtötte egybe, s e gyűjtemény a jelzett sorozat egyik kiemelkedő kiadványát képezi. A válogatás tükrözi társadalmunk dinamikus fejlődését, s elénk tárja azokat az alapvető nehézségeket, amelyekkel a JKSZ-nek forradalmi akciója során meg kellett küzdenie.

A gyűjtemény Edvard Kardelj következő értekezéseit tartalmazza: 1) Válaszutak szocialista társadalmunk fejlődésében. A könyv e része magában foglalja a szerző a Szlovén KSZ Központi Bizottságában 1969. augusztus 26-án Ljubljánában megtartott ülésén elhangzott beszédét. 2) A Jugoszláv Kommunista Szövetség a jelenlegi politikai helyzetben. E fejezetben kivonatok találhatók Kardelj elvtárs a JKSZ Elnöksége Végrehajtó Bizottságának 1970. március 17-én Brioniban megtartott ülésén tartott beszédéből. 3) Az Alkotmány módosításának eszmei és politikai indítékai. E cím a JKSZ Elnökségének 1971. március 2-án, Belgrádban meg-

tartott ülésén elhangzott beszámoló főbb mozzanatait tartalmazza. 4) Önigazgatású szocialista társadalmunk gazdasági és politikai viszonyai. — Elhangzott a jugoszláv önigazgatók 1971. május 5-én Szarajevóban megtartott második kongresszusán. 5) A KSZ-nek tisztában kell lenni történelmi felelősségével. — Elhangzott a JKSZ Elnökségének 21. értekezlete után, Ljubljában, 1971. december 20-án. 6) A JKSZ mind határozottabban tér át a célok deklarálásáról a tettekre. — Elhangzott Mosztárban 1972. szeptember 18-án a Kommunista Szövetség hercegovinai bővített községgözi értekezletén. 7) A munka integrációja és a társadalmi tőke a dolgozók ellenőrzése alatt. — „A társadalmi tulajdon ellentmondásai a mai szocialista gyakorlatban” c. tanulmányból. 8) Az alkotmánymódosítások alapvető indokai és irányelvei. — Intervjú, elhangzott a belgrádi és ljubljanaí televízióban 1973 áprilisában. 9) A demokráciáért a szocializmusban és nem a szocializmus ellen. — A ljubljanaí társadalmi-politikai aktíva 1974. március 26-án, Jugoszlávia időszerű bel- és külpolitikai helyzetére vonatkozó ülésén elhangzott beszéd. 10) Az önigazgatás, mint a szocializmus fejlődésének egyik törvényszerűsége. Üdvözlő beszéd, elhangzott a Politikai Tudományok Nemzetközi Szövetsége, 1975. szeptember 9—13-ig tartó kerekasztal-értekezletének megnyitóján. 11) A forradalmi gyakorlat és a marxista képzés. Beszéd a JKSZ „Josip Broz Tito” Politikai Iskolájának ünnepélyes megnyitóján, Kumrovec, 1975. november 21-én.

Edvard Kardelj beszédeiben és értekezéseiben rámutat az említett időszakban társadalmunkban és a KSZ-ben jelentkező különböző negatív jelenségekre. Külön figyelmet szentelt a párttagság közötti eszmei ellentétekre, a frakciókra, a nacionalizmus újbóli megjelenésének okaira, a liberalista, technobürokratikus és etatista eszmék bomlasztó tevékenységére. Az eszmei ellentétekről beszélve a szerző megállapítja, hogy azt részben a tagság struktúrája is meghatározza. A háború utáni szocializmus időszakának szülöttjei, akik a tőkés társadalom ellentéteit nem ismerik, és nem is érdeklődnek iránta, a szocialista társadalom belső ellentéteiből indulnak ki, és többször jószándékuk mellett is idealista vagy dogmatikus álláspontra helyezkednek. Ezzel tulajdonképpen a szocialista önigazgatási viszonyok gyengítését segítik elő, hiszen ily módon elősegítik a technokrata, bürokratikus, monopolista és az ellenforradalmi jobboldali körök bomlasztó tevékenységét.

A technobürokratizmus elleni küzdelemben a JKSZ egy új politikai jelenséggel került szembe, a liberalizmussal. Ezt a liberalizmust inkább opportünizmusnak vagy pszeudoliberalizmusnak kellene nevezni, hiszen semmi köze sincs a szabadsághoz és a demokratikus eszmékhez, amelyek szocialista önigazgatású társadalmunkhoz fűződnek. Ugyanakkor azoknak az elemeknek igyekszik tevékenységi lehetőséget teremteni, amelyek

alkotmányunkban nem élvezhetnek szabadságot, hiszen a szocializmus és a dolgozók öngazgatási jogai ellen küzdenek.

A KSZ-ben és társadalmunkban a JKSZ Elnökségének 21. értekezlete előtti eszmei ellentétek okai társadalmunk osztályjellegű, szociális és politikai konfliktusaiból eredtek, de megtalálhatóak voltak a világ minden tájáról behozott nézetek is. A szerző ezekről megállapítja, hogy ez eszmék nagy része burkoltan szocialista öngazgatásunk ellen irányult. Nyíltan nem mertek fellépni a dolgozóktól való félelmükben, és ezért feszült politikai légkör kialakításával próbáltak maguknak alkalmas terepet előkészíteni, opportunistá, bomlasztó, nacionalista és szeparatista nézeteik megvalósítására. Különösen a nacionalizmus felélesztésétől vártak ilyen eredményeket. E jelenségek megjelenésének időpontja eleve kizárja azt a feltevést, hogy a nacionalizmus a megoldatlan nemzetiségi kérdés eredményeként jött létre. Megjelenésének való okait az etatista, bürokratikus és hegemonisztikus törekvések megnyilvánulásában kell keresni. A JKSZ-nek erőteljesen kell küzdeni azok az okok ellen, amelyek lehetővé tették a nacionalizmus leple alatti tevékenységet, amelyek a belső konfliktusok kiélezésére törekednek, és végső soron függetlenségünk ellen is irányulnak.

Edvard Kardelj fontosabb beszédeiből és értekezéseiből világosan érezhetők azok a területek, amelyeken a JKSZ-nek a negatívumok kiküszöbölése végett jelentősebb tevékenységet kell kifejtenie.

A küldöttrendszer kiépítésével jobb feltételek jöttek létre szocialista társadalmi rendszerünk megszilárdítására. A JKSZ-nek éreztetni kell hatását a küldöttrendszerben is. Újszerű, összetett feladatok megoldására kell felkészülnie. Ugyanakkor a küldöttrendszer az egyik legmegfelelőbb módja annak, hogy a dolgozók ellenőrizzék a KSZ tevékenységét.

A munka integrációjáról és a társadalmi tőkének a dolgozók általi ellenőrzéséről szólva a szerző kiemelte, hogy a társadalmi tulajdoni viszonyok nem fejezhetők ki klasszikus jogi formulákban. A társadalmi viszonyok többé nem a „tulajdonos” és a „nem tulajdonos” közötti viszonyokon alapulnak, hanem a munkások közötti viszonyokon, kik együttesen rendelkeznek a termelőeszközökkel, de munkájuk eredményét egyénileg sajátítják ki. Az eddigi alkotmányok haladást jelentettek a szocialista gazdasági és társadalmi viszonyok öngazgatási kiépítésében, és ugyanakkor öngazgatási demokratikus rendszerünk további kiépítését is elősegítették. Az 1974-es alkotmány meghozatalát széles körű közvita előzte meg. Kardelj elvtárs írásai társadalmunk fejlődésének e jelentős szakaszát is felölelték. Három kérdésre igyekezett választ adni: 1. Melyek azok a tényezők, amelyek meghatározzák alkotmányunk módosítását, 2. Az alkotmány megváltoztatásának elvi, eszmei és politikai álláspontjairól, 3. Melyek a javasolt megoldások legjelentősebb alapelemei. A szerző rámutatott, hogy az alkotmányrendszertől nem lehet elvárni, hogy önmagától megoldja tár-

sadalmunk, és gazdaságunk égető problémáit. A nehézségek leküzdésére csupán az alkotmány nem elegendő. Ehhez hatékonyabb társadalmi tervezés, megfelelő gazdasági, politikai intézkedések szükségesek, amelyeknek összhangban kell lenniök az alkotmány módosításaival.

A KSZ-ről mint a munkásosztály élcsapatáról szólva a szerző megállapította, hogy csak akkor teljesíti történelmi hivatását, ha a társadalmat állandóan progresszív irányba fejleszti, ami a mi körülményeink között a szocialista öngazgatási, demokratikus és humanista irányt jelenti, és ugyanakkor ellenáll mindennek, ami gátolja vagy fékezi az ilyen irányú fejlődést. Nem szabad azt hinni, hogy az összes nehézségek és negatív jelenségek könnyen legyőzhetőek. Ellenük jól felkészülve állandóan küzdeni kell.

A szocialista öngazgatásért folytatott forradalom még tart, habár megváltozott, demokratikusabb feltételek között, és a JK SZ társadalmi szerepének csak akkor van történelmi értelme, ha a forradalom öntudatos, előremutató, progresszív, mozgató erejét képezi.

Edvard Kardelj válogatott beszédeit és politikai értekezéseit tartalmazó megjelent kiadvány jelentősen hozzájárul a társadalmi-politikai rendszerünk elmélyült marxista elemzéséhez. E kiadványban begyűjtött beszédek, értekezések, társadalmunk öngazgatási fejlődésének és továbbfejlesztésének sorsdöntő szakaszait ölelik fel. A kiemelkedő szerző beszédei útmutatásul is szolgált és szolgál a KSZ forradalmi akciójához.